Norges nye sikkerhetspolitiske rammebetingelser

Taler
Jan Petersen

Dato
30 september 2002

Sted
Oslo Militære Samfund

Omstendigheter
Foredrag

Ærede forsamling,

Mine damer og herrer

Det er en glede for meg som utenriksminister å delta på det årlige møtet i Oslo Militære Samfund. Denne tradisjonen gir en utmerket anledning til å foreta en bred gjennomgang av de viktigste utenriks- og sikkerhetspolitiske utfordringer vi står overfor.

Dagens mest akutte sikkerhetspolitiske problemstillinger er knyttet til usikkerheten rundt Iraks masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler. Denne usikkerheten er i seg selv en trussel mot internasjonal fred og stabilitet.

FNs entydige og bindende krav til Irak er og blir ignorert av det irakiske regimet. Kravene er nedfelt i en rekke Sikkerhetsrådsresolusjoner der landet blant annet blir pålagt å medvirke til en total destruksjon, fjerning eller uskadeliggjøring av masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler.

For å sikre at kravene etterleves, har Rådet også beordret Irak til å sikre full og uhindret adgang for FNs våpeninspektører. Inspektørenes adgang vil være et viktig middel for å få full klarhet i alle sider ved Iraks masseødeleggelsesvåpen. Målet er å sikre at regimet i Bagdad ikke har tilgang til slike våpen.

Alvoret i situasjonen forsterkes ved at regimet i Bagdad har vært villig til å bruke denne type våpen for å nå sine mål. To ganger har Irak invadert naboland, og drept flere tusen egne borgere og iranske soldater med kjemiske våpen. Vi må derfor være forberedt på at Saddam Hussein i en gitt situasjon nok en gang vil

bruke slike våpen dersom hans regime ikke blir fratatt mulighetene for dette.

Irak har i flere år avvist at landet er i besittelse av masseødeleggelsesvåpen. Etter president Bushs tale i FNs generalforsamling 12. september har Irak imidlertid sagt seg villig til å la våpeninspektører returnere uten betingelser. På irakisk side har man også sagt at man nå er rede til å drøfte med FN praktiske ordninger i forbindelse med gjenopptakelse av inspeksjonene.

Det er for tidlig å si om Iraks tilsynelatende betingelsesløse samtykke innebærer en reell holdningsendring og en imøtekommelse av kravene om fullt samarbeid med FN. All erfaring tilsier at vi bør se med den aller største skepsis på løfter fra Bagdad.

UNMOVICs leder Hans Blix vil i denne uken drøfte praktiske spørsmål knyttet til gjennomføringen av inspeksjonene med irakiske representanter. Her vil vi få en første indikasjon på om det virkelig er hold i de nye signalene fra Bagdad.

Vi må være forberedt på at regimet i Irak også denne gangen i praksis vil motarbeide gjennomføring av Sikkerhetsrådets vedtak. Dette er da også bakgrunnen for at de nye signalene er møtt med betydelig skepsis fra mange lands side, særlig fra amerikansk og britisk hold. Hovedkravet til Irak er som sagt knyttet til avskaffelsen av masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler.

Vi har - fra USA og andre nærstående allierte - fått opplysninger om at Irak har tilgang til kjemiske og biologiske våpen samt at Irak innen kort tid vil være i stand til å utvikle kjernefysiske våpen dersom regimet får tilgang på høyanriket uran. Vi har også fått vite at Irak har leveringssystemer som gjør det mulig å angripe nabolandene med slike våpen.

Rapporten som ble offentliggjort av den britiske regjeringen 24. september støtter opp om disse opplysningene. Det fremgår at Irak stadig treffer tiltak for å skjule slike våpen dersom inspektører på nytt skulle komme til landet.

Rapporten stemmer godt overens med tidligere studier som er lagt frem av uavhengige forskningsinstitusjoner som f.eks. det britiske International Institute for Strategic Studies (IISS).

Alle disse opplysningene til tross: Den eneste sikre måten å få visshet i disse

spørsmålene er en full og uhindret gjennomføring av våpeninspeksjoner i Irak. For Sikkerhetsrådets medlemmer - herunder Norge - er hovedutfordringen nå hvordan vi skal sikre troverdige inspeksjoner.

De foreløpige drøftelsene i Sikkerhetsrådet har vist at det er en voksende erkjennelse i Rådet av at presset på Irak må styrkes. Likeledes er høstens generaldebatt i Hovedforsamlingen blitt preget av at verdenssamfunnet ikke lenger vil finne seg i at Irak ignorerer bindende FN-vedtak. Det er med andre ord bred internasjonal enighet om Sikkerhetsrådets fokusering på full avskaffelse av masseødeleggelsesvåpen og leveringsmidler for slike.

I lys av erfaringene synes det også å være høy grad av enighet i Rådet om at kravet til Irak om full og uhindret adgang for våpeninspektørene må forsterkes og forankres i et nytt sikkerhetsrådsvedtak, og at det også bør settes opp en klar og entydig tidsplan for inspeksjonene.

Det er imidlertid for tidlig å ha noen bestemt oppfatning av hvorvidt de fem faste medlemmene av Sikkerhetsrådet vil kunne enes om et ultimatum mot Irak, som igjen vil danne grunnlaget for militære tvangstiltak dersom kravene ikke blir oppfylt.

Fra Regjeringens side er det maktpåliggende å arbeide for at målsetningen om avskaffelse av Iraks masseødeleggelsesvåpen og leveringssystemer blir oppnådd uten bruk av militær makt. For å oppnå dette er det etter vår oppfatning nødvendig at kravene til Irak presiseres i en ny resolusjon i Sikkerhetsrådet og at det ikke etterlates den minste tvil om at manglende etterlevelse vil kunne få alvorlige konsekvenser for landet. Vi må ikke glemme at Sikkerhetsrådets vedtak må være utformet slik at det får den ønskede effekt i Bagdad. Dette gjør det desto viktigere at FNs Sikkerhetsråd står samlet slik at dets legitimitet, troverdighet og autoritet blir opprettholdt.

Et annet hovedpoeng for Regjeringen er at enhver reaksjon mot Irak må være forankret i folkeretten. Det er derfor vi har lagt så stor vekt på at denne saken hører hjemme i FNs Sikkerhetsråd. Det er gledelig at USA har lyttet til våre og andre nærstående lands råd i dette spørsmålet.

Det er etablert en rekke folkerettslig bindende instrumenter for å hindre spredning av biologiske, kjemiske og kjernefysiske våpen. Mange av disse ikke-

spredningsregimene har tilnærmet universell tilslutning, noe som langt på vei er en forutsetning for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen.

Beklageligvis har enkelte stater valgt å stå utenfor de internasjonale ikke-spredningsregimene. Fra norsk side har vi i lang tid arbeidet aktivt for at også disse landene påtar seg internasjonale forpliktelser på dette området. Dette engasjementet vil vi selvsagt videreføre.

Vi er også kjent med at terroristgrupperinger har forsøkt å skaffe seg både atomvåpen og kjemiske og biologiske stridsmidler. Vi vet også at al Qaida har testet kjemiske våpen på mennesker og dyr.

Terroranslagene i USA sist september viste på en grusom måte at hensynsløse terrorister er i stand til å benytte ethvert redskap for å nå sine mål. Masseødeleggelsesvåpen i hendene på disse grupperingene gir derfor skremmende perspektiver.

Det er på dette grunnlaget man må se USAs nye sikkerhetsstrategi, som trekker opp retningslinjene og perspektivene for USAs tilnærming til de aktuelle sikkerhetspolitiske utfordringer. Strategien tjener som overordnet ramme for utformingen av amerikansk utenrikspolitikk og forsvarspolitikk fremover og bygger i stor grad på det perspektiv president Bush la frem i talen om rikets tilstand i januar, der kampen mot internasjonal terrorisme stod sentralt.

Fra norsk side vil vi nå studere den nye strategien nærmere. Men, la meg med en gang si at det vanskeligste punktet uten tvil er spørsmålet om preventiv bruk av militær makt. Norge legger avgjørende vekt på folkerettens krav i slike sammenhenger, og vårt mål er å fremme en internasjonal rettsorden. Det er viktig å være på vakt mot presedensvirkninger, slik at forebyggende bruk av makt ikke misbrukes.

I strategien legges det opp til at USA vil arbeide gjennom så bredt anlagte koalisjoner som mulig. USA vil bruke NATO, men forutsetter at alliansen er i stand til å kunne svare på trusler på kort varsel og hvor som helst i verden hvor et NATO-land er truet.

Dette er bakgrunnen for det amerikanske forslaget om å opprette en egen alliert innsatsstyrke innen NATO. Det er viktig at NATO gis muligheter til raskt og

effektivt å handle i en gitt krisesituasjon. Det er også viktig at NATO forblir det sentrale forum for drøftelse av medlemslandenes sikkerhets- og forsvarspolitiske utfordringer. Vi vil derfor delta aktivt i de videre allierte konsultasjonene om dette spørsmålet.

Det er ingen konflikt mellom EUs planer om å utvikle en egen reaksjonsstyrke, og USAs forslag om en innsatstyrke i NATO. De to styrkene vil trekke på de samme nasjonale ressursene og vil utfylle hverandre.

Vi må styrke NATOs evne til å forsvare medlemslandene mot kjemiske, biologiske og kjernefysiske angrep. Samtidig er det nødvendig at NATO er i stand til å beskytte sine egne militære styrker og sivilbefolkningen.

Disse hovedutfordringene vil stå i fokus på NATOs toppmøte i Praha i november. Toppmøtet vil likeledes gi et klart og entydig signal om at de europeiske allierte har den nødvendige vilje og evne til å leve opp til sine allianseforpliktelser.

En bedre militær byrdefordeling mellom USA og Europa er en viktig forutsetning for å videreføre sterke transatlantiske forbindelser. Dette er noe vi alle er tjent med.

Et utvidet NATO vil gjøre oss enda bedre rustet til å møte de nye utfordringene. Utvidelsen er viktig og riktig. Nye medlemsland vil styrke sikkerheten i Europa, både politisk og militært. Praha-toppmøtet vil ta den endelige beslutningen om utvidelsen, men det danner seg et bilde av en utvidelse med opp til 7 nye NATO-land.

Vi har lenge arbeidet aktivt for en bred utvidelse av NATO. Vi er derfor svært fornøyd med denne utviklingen.

Vi vil nå foreslå at det opprettes en ordning der nåværende medlemsland hver for seg tar ansvar for ett av de landene som blir invitert på toppmøtet i Praha, med sikte på at disse raskest mulig kan integreres i alliansesamarbeidet. Dette vil også være helt i tråd med den støtten vi har gitt til de baltiske landene i utviklingen av deres nasjonale forsvar.

Betydningen av det allierte samholdet ble klart understreket i fjor høst med

NATOs artikkel 5 vedtak. Den brede allierte deltakelsen i de militære operasjonene i Afghanistan er et annet viktig vitnesbyrd i så måte.

Norge må fortsatt være villig til å ta vår del av ansvaret i kampen mot internasjonal terrorisme. Våre bidrag til den internasjonale koalisjonen vil derfor bli videreført.

Utplasseringen av de seks norske jagerflyene fra og med i morgen, er et konkret uttrykk for dette. De norske jagerflyene vil operere under norsk kommando og innenfor de rammer som følger av våre folkerettslige forpliktelser. Bruken av flyene er undergitt norske retningslinjer. Dette medfører klare begrensninger både for utvelgelsen av militære mål og bruken av ammunisjon.

De militære operasjonene i Afghanistan er solid forankret i folkerettens regler om individuelt og kollektivt selvforsvar. Det militære nærværet vil fortsatt være nødvendig også som stabiliserende faktor i landet. Det er bred enighet om at en stabil sikkerhetssituasjon er avgjørende for at det sivile styret skal få anledning til å befeste sin stilling, og ha en mulighet til å gjennomføre en vellykket gjenoppbygging av det afghanske samfunnet.

Vår militære deltakelse i den USA-ledede operasjonen i Afghanistan er blitt og blir verdsatt. Det norske personellet som deltar i ISAF og Enduring Freedom gjør en meget god jobb og har imponert allierte med sin innsats. For dette fortjener de uforbeholden ros. Sist uke var det her i landet et opprop som kritiserte Norges bruk av midler til militære tiltak for å trygge sikkerheten i Afghanistan, i forhold til det vi bruker på humanitære tiltak og gjenoppbygging. Dette bygger på en misforståelse. Tvertimot er det slik at en stabil sikkerhetssituasjon, hvor Enduring Freedom og ISAF står sentralt, er nødvendig for å kunne drive effektiv hjelp i Afghanistan. Vår deltakelse i de FN-støttede militæroperasjonene er derfor et vesentlig bidrag til å skape en bedre hverdag for befolkningen i landet. Dette er også formålet med den internasjonale Støttegruppen for Afghanistan (ASG), der vi i år har ledelsen.

Den globale koalisjonen i kampen mot terrorisme er et klart uttrykk for USAs ønske om et bredt internasjonalt samarbeid. Den samme holdningen gjør seg altså nå også gjeldende i forhold til håndteringen av Irak.

Vårt interessefelleskap med USA er tuftet på verdier som er grunnleggende i

våre samfunn. Dette solide fundamentet gir oss handlingsrom til å fremme klare norske synspunkter der vi har ulike syn. Kyoto-avtalen, handelspolitiske saker og den internasjonale straffedomstolen (ICC) er eksempler i så måte. Senest har vi har overfor amerikanerne gitt uttrykk for vår positive holdning til ICC og gjort det klart at vi ikke kan gå inn på avtaler som underminerer domstolen.

Vi legger med andre ord ikke skjul på at "transatlantiske spenninger" finnes, og at åpen dialog er viktig der det er uenighet. Samtidig må vi erkjenne at USA som dominerende stormakt definerer sine internasjonale interesser anderledes og bredere enn Norge gjør. Derfor er det viktig for oss å bidra til felles løsninger som også omfatter USA. Vi vet alle hvilken styrke det gir en internasjonal avtale at USA er part i den.

Vi er alle tjent med å videreføre sterke transatlantiske forbindelser. Fra norsk side er vi opptatt av at de transatlantiske bånd også i fremtiden reflekteres i NATOs kommandostruktur. Vi arbeider derfor aktivt for å opprettholde en strategisk NATO-kommando på amerikansk jord og med en klar forbindelse til USAs egen kommando. Jeg er tilfreds med at synspunktene fra de europeiske allierte synes å vinne gehør hos amerikanske myndigheter i denne saken.

Vi fører også en aktiv dialog med flere av våre allierte med sikte på å beholde et NATO-nærvær på Jåtta. Utfallet av de drøftingene som pågår om dette spørsmålet er usikre. Det er fortsatt håp om at vi skal få gjennomslag for våre synspunkter. Vi må imidlertid være forberedt på at Jåtta vil kunne få andre allierte oppgaver enn i dag.

En jevnere byrdefordeling mellom USA og Europa vil være et viktig bidrag til å styrke båndene over Atlanterhavet. Det er viktig og riktig at Europa påtar seg et større ansvar for sin egen sikkerhet. Dette er også bakgrunnen for at vi ønsker å være aktive deltakere i fremveksten av en egen europeisk sikkerhets- og forsvarspolitikk. Dette gjør vi ved å bidra med sivilt og militært personell til EUs krisehåndteringsoperasjoner.

Vi er også opptatt av å finne en løsning på de utestående spørsmålene mellom EU og NATO. Et varig og godt samarbeid mellom de to organisasjoner er nødvendig for å bedre evnen til internasjonal krisehåndtering men også for å styrke båndene over Atlanteren. Vi må for all del unngå at EU og NATO går hver sin vei når det gjelder sikkerhet og forsvar.

Når det er sagt, så må det understrekes at dagens største sikkerhetstrusler først og fremst må bekjempes med andre virkemidler enn militære. Vi må gjøre det vi kan for å forebygge kriser før de blusser opp. Her er vårt aktive engasjement i OSSE et viktig element.

Videre vil en mer bevisst bruk av økonomiske virkemidler i kombinasjon med diplomatisk aktivitet være egnet. På dette området yter Norge og EU større bidrag enn andre, og med økt bevissthet i bruken av midler kan vi bidra ytterligere i positiv retning.

Også EU står foran dyptgripende endringer. Det danske EU-formannskapet har lagt opp til en ambisiøs timeplan som vil føre til at EU innen 2004 vil utvides med ti nye medlemsland.

Dette er en utvikling vi hilser velkommen og som vi støtter aktivt opp om. Samtidig stiller dette oss selvsagt overfor nye utfordringer, som vi vil måtte løse innenfor de rammer som ligger i regjeringens Sem-erklæring.

EUs og NATOs utvidelse er prosesser som har historiske dimensjoner. Hvem hadde våget å tro at flere tidligere Warsawapaktland bare vel ti år etter at muren falt, skulle bli medlemmer av NATO og EU, og at nye og vidtgående samarbeidsformer skulle bli etablert på det europeiske kontinentet. Utvidelsen vil få positiv virkning også for oss, i form av et utvidet stabilitetsområde og økt betydning av de transatlantiske forbindelsene.

Det siste året har vært en vekker for mange når det gjelder viktigheten av å stå sammen mot felles trusler. Et nytt forhold mellom USA og Russland og et nytt NATO-Russlandsråd er et av resultatene. Denne dimensjonen av det transatlantiske forholdet gir oss også nye muligheter, ikke minst når det gjelder å få atom- og miljøproblemene i nord på dagsordenen i fora der både USA og Russland er med.

NATO-Russlandsrådet er et uttrykk for vår gjensidige interesse av et bredt og forpliktende utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid. Vi må nå bygge videre på det grunnlaget som er lagt for å oppnå snarlige og konkrete resultater.

Vi for vår del ser for oss store muligheter på atomsikkerhetsområdet. Vi har da

også tatt initiativ til at det nye samarbeidsrådet skal utarbeide tiltak som hindrer at kjernevåpenmateriale faller i hendene på internasjonale terroristorganisasjoner. Dette vil være et konkret og viktig bidrag i vår felles innsats i kampen mot internasjonal terrorisme og i ikke-spredningsarbeidet.

Vårt håp er at det skal være mulig å komme frem til snarlige resultater på dette området og i nært samarbeid med Russland og våre allierte venner.

Vi håper selvsagt at det positive samarbeidet mellom NATO og Russland også vil bidra til en videreutvikling av vårt eget tosidige forhold til Russland. Vårt forhold til Russland er i dag kjennetegnet av nære og hyppige kontakter på de fleste samfunnsområder.

Jeg er opptatt av at vi i forbindelse med det forestående besøket av president Putin gjør det som er mulig for å utvikle vårt tosidige forhold ytterligere. Samtalene kommende torsdag med min russiske kollega, utenriksminister Ivanov, gir en god anledning til å drøfte spørsmål av betydning for det norsk-russiske forholdet.

I forbindelse med president Putins besøk ønsker vi fra norsk side konkrete vedtak på en rekke områder, som handels- og næringslivssektoren, på energiområdet og innen ressursforvaltning. Vi ser også betydelige muligheter for et styrket samarbeidet på miljø - og atomsikkerhetsområdet.

Utfordringene på dette området er betydelige i Nordvest-Russland og krever et bredt internasjonalt engasjement. En avklaring av de utestående spørsmålene på dette området vil ikke bare være i norsk og russisk interesse, men også for det brede internasjonale samfunn.

Det er derfor viktig å få en løsning på det avtalemessige grunnlaget, slik at private selskap kan engasjeres i opprydningsarbeidet. Derfor har jeg tatt spørsmålet om en løsning på den såkalte MNEPR-avtalen opp med utenriksminister Powell. Jeg vil også ta dette opp i min samtale med utenriksminister Ivanov senere denne uken.

På enkelte områder opplever vi dog mindre smidighet fra russisk side. Jeg tenker da spesielt på fiskeriforskningssamarbeidet, hvor norske forskere ikke lenger får den bevegelsesfrihet i Russisk Økonomisk Sone som er nødvendig for å

opprettholde en virksomhet som er grunnleggende for vår felles forvaltning av fiskeressursene. Russland har også satt spørsmålstegn ved sider av norsk myndighetsforvaltning på Svalbard og ved vår militære aktivitet i Finnmark.

Vi vil fra norsk side fortsette å håndtere slike synspunkter med åpenhet, forutsigbarhet og fasthet.

Ærede forsamling,

Vi får daglig demonstrert at skillet mellom regionale konflikter og globale utfordringer nå er i ferd med å utviskes. Ikke minst i kampen mot internasjonal terrorisme er det viktig å sette søkelys på forhold som gir næring til religiøs fanatisme, ekstremisme og terrorisme -- særlig i sammenbrutte stater eller i stater som trues av sammenbrudd. Vår humanitære bistand og utviklingsbistand, vår aktive innsats for fred og forsoning, menneskerettigheter og demokratibygging, er viktige bidrag i denne sammenheng. Felles for disse utfordringene, er at de bare kan løses ved et internasjonalt forpliktende samarbeid.

Det er viktig for meg å understreke den multilaterale rammen for vår utenriks- og sikkerhetspolitikk. Som et lite land har vi en klar egeninteresse i å fremme et forpliktende mellomstatlig samarbeid basert på sterke multilaterale institusjoner. Regionalt er NATO, EU og OSSE de viktigste ankerfestene. Det er i disse organisasjonene mange av de spørsmål som har betydning for oss og våre nærområder håndteres. Vi må derfor delta aktivt der vi er med, og for øvrig arbeide tettest mulig med EU om spørsmål som er viktige for oss og for utviklingen i Europa. Globalt er FN den sentrale aktøren, og står derfor i en særstilling.

Arbeid for internasjonal fred og sikkerhet og en solid internasjonal rettsorden må ha FN-samarbeidet som hovedpillar. På denne bakgrunn er det gledelig å kunne konstatere at FN på mange områder har fått økt betydning i kjølvannet av den kalde krigen. Denne utviklingen ble forsterket etter terroraksjonene 11. september i fjor.

Vi har nå snart sittet ut vår toårsperiode i FNs Sikkerhetsråd. Vi går ut av Sikkerhetsrådet ved årsskiftet. I vår periode har Rådet måttet ta stilling til en rekke tunge saker, herunder bl.a. Midtøstenkonflikten, Afghanistan, konfliktene på Afrikas Horn og kampen mot internasjonal terrorisme. Vi har

bidratt aktivt og konstruktivt, og fått gjennomslag for mange av våre synspunkter og holdninger. Dette er nok en bekreftelse på at også små land kan spille en rolle.

FN vil fortsatt komme til å utgjøre en av hjørnestenene i vår utenrikspolitikk. Vi vil fortsatt komme til å føre en aktiv FN-politikk, selv om vi nå går ut av Sikkerhetsrådet.

Vi vil og videreføre vårt globale engasjement for fred og konfliktløsning. Den seneste positive utviklingen på Sri Lanka er et godt eksempel på at vi kan spille en avgjørende rolle for å bilegge langvarige konflikter.

Også i Midtøsten vil vi videreføre vårt engasjement. Formannskapet i den internasjonale giverlandsgruppen for palestinerne (AHLC) medfører et stort ansvar. Det er i denne egenskap vi deltar i en arbeidsgruppe for reform av palestinsk side nedsatt av den såkalte Kvartetten.

Det er vårt håp at utviklingen etter Sikkerhetsrådets resolusjon 1435, som Norge forrige helg aktivt bidro til, og Israels tilbaketrekking fra Ramallah, skal bidra til at arbeidet med den politiske prosessen kan gjenopptas.

Vi vil fortsette vårt brede internasjonale engasjement fordi dette er riktig og viktig, og fordi det tjener våre sikkerhetspolitiske interesser. Arbeidet med fred og forsoning er ikke bare viktig i seg selv. Det gir oss også en innflytelse vi ellers ikke ville hatt. Norge er ønsket som samarbeidspartner fordi vi gjør en jobb som blir lagt merke til. Slik kan vi bygge ut de nettverk som er så viktige i utenrikspolitikken, og sørge for at vår stemme blir hørt også i andre spørsmål.

Koalisjonen mot internasjonal terrorisme har vist betydningen av internasjonalt samarbeid på tvers av allianser og regionale organisasjoner. Det er også viktig at vi nå bygger videre på dette grunnlaget.

Mange av de tyngste utfordringene vi står overfor er globale, og krever derfor globale svar. Ved å stå sammen har vi de beste forutsetninger for å lykkes.

Jeg vil fra mitt ståsted sørge for at Norge fortsatt tar sin del ansvaret.

Kilde
www.oslomilsamfund.no

Emneoversigt
EU, Europa, EØS, Foredrag, Forsvar, Forsvarspolitikk, Krig, Sikkerhetspolitikk, Terrorisme

URI
https://www.virksommeord.no/tale/norges-nye-sikkerhetspolitiske-rammebetingelser